

การพัฒนาความสัมพันธ์ญี่ปุ่น-เมียนมา ในยุคประชาธิปไตยใหม่
ระหว่าง ค.ศ. 2011-2021
Development in Japan-Myanmar relations in new democracy
period during 2011-2021

สาธิต สุนทรพันธุ์¹

Satin Soonthornpan

Email: satin@ru.ac.th

Received: 30/06/64 Revised: 12/08/64 Accepted: 12/08/64

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาเมียนมาในยุคประชาธิปไตยใหม่ระหว่าง ค.ศ. 2011-2021 ว่าการที่เมียนมากลับเข้ามาสู่ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอีกครั้งและยึดแนวทางแบบสากลในหลายๆ ประเด็นนั้น ทำให้เมียนมาได้รับการยอมรับในเวทีโลก ทำให้หลายประเทศกลับมาฟื้นฟูความสัมพันธ์ในมิติต่างๆ กับเมียนมา โดยเฉพาะมิติด้านการทูต เศรษฐกิจ ทั้งการให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน (เงินกู้ เงินให้เปล่า) ด้านเทคนิค เป็นต้น ซึ่งญี่ปุ่นก็ถือเป็นหนึ่งในชาติที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมความสัมพันธ์ที่มีกับเมียนมาที่หยุดชะงักไปในช่วงของรัฐบาลทหารเมียนมาปกครองประเทศก่อนหน้า ค.ศ. 2010 ซึ่งในระยะเวลาประมาณ 10 ปีนี้ (ค.ศ. 2011-2021) ญี่ปุ่นถือว่ามีส่วนสำคัญในการเข้ามาพัฒนาเมียนมาทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และการดึงเมียนมากลับเข้าสู่แนวทางของประชาคมโลก ถึงแม้ในบางส่วนหนึ่งญี่ปุ่นจะทำไปเพื่อผลประโยชน์ของญี่ปุ่นเองโดยเฉพาะในส่วนของภาคเอกชนที่มี

¹ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บริษัทญี่ปุ่นมากมายที่เข้าไปลงทุนทั้งในการก่อสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน การเข้าไปลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษของเมียนมา (Myanmar Special Economic Zones- SEZs) และการเข้าไปร่วมพัฒนาท่าเรือ สนามบิน และอื่นๆ ซึ่งก็เป็นความร่วมมือแบบผสมผสานกันระหว่างภาครัฐและเอกชนของญี่ปุ่น โดยรัฐบาลญี่ปุ่นก็ให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่เมียนมาเป็นจำนวนมากในทศวรรษนี้ ญี่ปุ่นถือว่าเป็นกลจักรสำคัญส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนการพัฒนาของเมียนในมิติต่างๆ ให้มีความยั่งยืนและกลายเป็นประเทศที่มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการปฏิรูปทางการเมือง การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชาติพันธมิตรและชนกลุ่มน้อยต่างๆ ที่เคยมีปัญหากับรัฐบาลเมียนมาบ่อยครั้งตั้งแต่ในอดีต

คำสำคัญ: ญี่ปุ่น; เมียนมา; ระบอบประชาธิปไตย; การพัฒนาเศรษฐกิจ

Abstract

This article has objectives to study Myanmar in new democracy period during 2011-2021, that did not only bring Myanmar back to democracy regime again, but also bring it back to international values in many aspects. These democracy and international values make Myanmar be accepted in the international stage. Many countries returned to revitalize the relations with Myanmar in many perspectives mainly on diplomacy, economic, financial aid (loan and free grant), technical support. Japan is also one of the countries that invigorate relations with Myanmar after suspension in the long period of military junta before 2010. In this approximately 10 years period (2011-2021), Japan

has important roles to give development in Myanmar in many dimensions like politics, economic and bring Myanmar back to the international community-valued. Even though Japan also did this for its own interest especially private sector that many Japanese companies invest both in building basic infrastructure and in developing Myanmar Special Economic Zones – SEZs. Moreover, it would develop international ports and airports in Myanmar, all of these happen with cooperation of Japanese public and private sector. Japan gives economic aid to Myanmar in great value during this period. Japan can count as main mechanism to advance Myanmar's development in many parts to the sustainable level and become the country that gradually rise in economic and political reform level. With the Japanese support, Myanmar also generates the good relations with ethnic and minority groups that in the past make problems with Myanmar.

Keywords: Japan; Myanmar, Democracy Regime; Economic Development

บทนำ

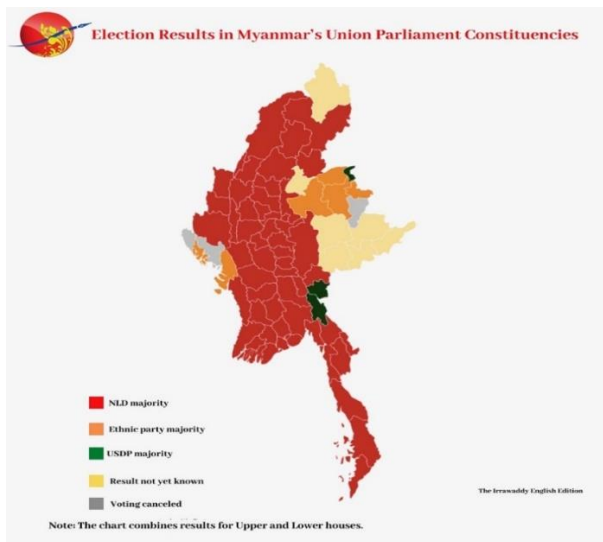
ความสัมพันธ์ญี่ปุ่น-เมียนมา เริ่มต้นเมื่อเมียนมา(พม่าในเวลานั้น) ได้รับเอกราชจากอังกฤษในเดือนมกราคม ค.ศ. 1948 แต่อีกประมาณ 7 ปี ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1954 กว่่าที่ญี่ปุ่นจะสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับเมียนมา ซึ่งความสัมพันธ์นี้ก็หยุดชะงักไปเมื่อกองทัพเมียนมา หรือที่เรียกในภาษาเมียนมาว่า

ตัตมาดอร์ หรือ ตะมะดอ (Tatmadaw) นำโดย พลเอก เนวิน ทำรัฐประหารใน ค.ศ. 1962 และปกครองประเทศถึง ค.ศ. 1988 ยาวนาน 26 ปี หลังจากนั้นก็ยังอยู่ในยุคของรัฐบาลทหารครองอำนาจในเมียนมาต่อเนื่องมาอีกประมาณ 20 กว่าปี จนถึงช่วงที่เมียนมาเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง มีการสร้างแนวทางการไปสู่ประชาธิปไตย (Roadmap to Democracy) และรัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ. 2008 ของเมียนมาที่กำหนดให้มีการเลือกตั้งใน ค.ศ. 2010 ซึ่งถือเป็นการเริ่มต้นของประชาธิปไตยยุคใหม่ในเมียนมา แต่ถ้าย้อนกลับไปดูในอดีตเคยมีการจัดการเลือกตั้งในเมียนมามาก่อนแล้ว เนื่องจากเมียนมาเคยมีการเลือกตั้งในทศวรรษที่ 1990 เป็นการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎร หรือสภาล่าง (ที่เรียกในภาษาเมียนมาว่า Pyithu Hluttlaw) แต่การเลือกตั้งครั้งนั้นพรรค NLD หรือ National League for Democracy ที่มีนาง อองซาน ซูจี และกลุ่มพวกเป็นแกนนำได้รับชัยชนะอย่างท่วมท้น (ได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ถึง 392 เสียงจาก 492 เสียง) ฝ่ายทหารในตอนนั้นซึ่งตอนแรกเรียกตนเองว่า สภาฟื้นฟูกฎหมายและระเบียบแห่งรัฐ (State Law and Order Restoration- SLORC) ซึ่งภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็น สภาสันติภาพและการพัฒนาแห่งรัฐ (State Peace and Development – SPDC) ประกาศไม่ยอมรับกับผลการเลือกตั้งในครั้งนั้น และยังคงปกครองประเทศแบบเผด็จการทหารต่อไป การเลือกตั้งที่ฝ่ายทหารเมียนมา (SPDC) ยอมให้มีการจัดตั้งขึ้นเกิดขึ้นใน ค.ศ. 2010 เป็นการเลือกตั้งครั้งแรกในรอบ 20 ปี จากการเลือกตั้งครั้งก่อนที่ไม่ประสบความสำเร็จใน ค.ศ. 1990 ทำให้เมียนมาสามารถตั้งรัฐบาลประชาธิปไตยอย่างเป็นทางการมาบริหารประเทศได้ใน ค.ศ. 2011 (ประภัสสร เทพชาตรี, 2553) ซึ่งรัฐบาลในเวลานั้นนำโดย พลเอก เต็ง เส่ง ซึ่งถือเป็นประธานาธิบดีคนที่ 8 ของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ซึ่งถึงแม้

เต็ง เส่ง จะเป็นอดีตทหารแต่ก็มีความคิดในเชิงปฏิรูปต้องการที่จะพัฒนาและเปลี่ยนแปลงเมียนมาให้มีภาพลักษณ์ในสายตาของเวทีโลกที่ดีขึ้นกว่าแต่ก่อนและเป็นประเทศที่เปิดรับแนวคิดและการติดต่อสัมพันธ์กับประเทศทั้งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และจากภายนอกด้วย แต่เมียนมาในยุคประชาธิปไตยก็ยังคงต้องจัดการกับประเด็นหลายด้านๆ ที่รัฐบาลทหารของเมียนมาได้อดีตได้ดำเนินการเอาไว้ ซึ่งรัฐบาลใหม่ของเมียนมาในเวลานั้นได้ให้คำมั่นว่าจะมีการดำเนินการปฏิรูปประชาธิปไตยโดยมีเป้าหมายที่จะใช้การปฏิรูปนี้เป็นตัวเชื่อมเพื่อที่จะสร้างความสัมพันธ์ทางการทูตและความพยายามปรับความสัมพันธ์ให้เป็นปกติกับชาติตะวันตกทั้งหลาย และใน ค.ศ. 2015 พรรค National League for Democracy- NLD ซึ่งมีนางองซาน ซู จี (Aung San San Suu Kyi) เป็นแกนนำคนสำคัญ ชนะการเลือกตั้งอย่างขาดลอยทำให้ปกครองประเทศแบบประชาธิปไตยยาวนานครบวาระใน ค.ศ. 2020 และมีการเลือกตั้งใหม่ซึ่งพรรค NLD ของนางองซาน ซู จี ก็ยังได้ชัยชนะอย่างขาดลอยเมื่อเทียบกับพรรค Union Solidarity and Development Party – USDP ซึ่งเป็นพรรคที่เชื่อว่าจะได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายทหาร ได้จำนวนที่นั่งในรัฐสภามากกว่าการเลือกตั้งใน ค.ศ. 2015 เสียอีก ผลการเลือกตั้งในวันที่ 8 พฤศจิกายน ค.ศ. 2020 พรรค NLD ได้รับเสียงจากการเลือกตั้งใน ค.ศ. 2020 ถึง 396 ที่นั่งจากทั้งหมด 429 ที่นั่ง โดยพรรค USDP ได้ที่นั่งไปเพียง 33 ที่นั่ง น้อยกว่าครั้งการเลือกตั้งใน ค.ศ. 2015 8 ที่นั่ง (The Irrawady, 2020) ทำให้ในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2021 กองทัพทหารเมียนมาได้ทำการยึดอำนาจจากรัฐบาลที่มีพรรค NLD เป็นแกนนำ และประกาศภาวะฉุกเฉิน (State of Emergency) ในเมียนมาผ่านสถานีโทรทัศน์เมียวดี (Myawaddy) ซึ่งดำเนินการโดยกองทัพ นางองซาน ซู จี และ

นายอู วิน มยิน (U Win Myint) ประธานาธิบดีสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาในขณะนั้น รวมถึงแกนนำสำคัญของพรรค NLD ถูกจับกุมไปคุมขังไว้ และมีการถ่ายโอนอำนาจทางการบริหารประเทศทั้งหมดไปยัง ผู้บังคับบัญชาการทหารเมียนมา พลเอกอาวุโส มิน ออง ลาย (Min Aung Hlaing) ซึ่งถือเป็นผู้นำทางการเมืองตัวจริง (de facto) ของเมียนมาตั้งแต่วันที่ 2 กุมภาพันธ์ จนถึงปัจจุบัน

ภาพ 1 แสดงให้เห็นถึงผลการเลือกตั้งในเมียนมาเมื่อเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2020 พรรค NLD (สีแดง) ได้รับชัยชนะอย่างท่วมท้น

ที่มา. จาก *Myanmar's 2020 General Election Results in Numbers*, ค้นเมื่อ 2 กรกฎาคม 2564, จาก <https://www.irrawaddy.com/elections/myanmars-2020-general-election-results-numbers.html>

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเมียนมาในช่วงยุคประชาธิปไตยใหม่ ตั้งแต่ ค.ศ. 2011-2021 ซึ่งเมื่อเมียนมาเริ่มมีรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งใน ค.ศ. 2011 เมียนมาจึงดำเนินการอย่างเข้มแข็งและเร่งด่วนในการรักษาสมดุลทางการทูต และพยายามที่จะปรับความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ ให้อยู่ในระดับปกติซึ่งนอกจากประเทศต่างๆ ในฝั่งตะวันตกอย่างสหรัฐอเมริกาและยุโรปแล้ว ก็ยังหมายรวมถึงประเทศในเอเชียต่างๆ ซึ่งรวมถึง ญี่ปุ่น ด้วย ในด้านเศรษฐกิจเมียนมาพยายามที่จะลดการพึ่งพาที่เดิมนั้นเมียนมาพึ่งพาจีนมาเป็นเวลายาวนานหลายสิบปีตั้งแต่ยุคของรัฐบาลทหารเมียนมา มาเป็นความพยายามสร้างความสัมพันธ์กับชาติเพื่อนบ้านและชาติมหาอำนาจอื่นๆ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาด้านเศรษฐกิจโดยให้มีการลงทุนที่หลากหลายจากชาติต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว ให้มีมากขึ้น รวมถึงเมียนมามองว่าการสร้างความเข้มแข็งและความสัมพันธ์ระหว่างเมียนมา-ญี่ปุ่นจะยังประโยชน์ต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและกระบวนการการพัฒนาสู่ความเป็นประชาธิปไตย (Democratization) ที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต

สำหรับญี่ปุ่นเองก็มองเมียนมาเป็นตลาดขนาดใหญ่ที่มีประชากร 50 กว่าล้านคน และเมื่อพิจารณาในด้านภูมิรัฐศาสตร์แล้ว นักการเมือง นักธุรกิจและนักวิชาการของญี่ปุ่นทั้งหมดต่างมีมุมมองว่าจากที่ตั้งเชิงยุทธศาสตร์ของเมียนมานั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากเป็นประเทศที่มีที่ตั้งอยู่ระหว่างจีนและอินเดีย สองชาติมหาอำนาจใหญ่ของเอเชีย ญี่ปุ่นควรจะเข้ามาส่งเสริมความมีเสถียรภาพทางสังคมให้กับเมียนมาผ่านแนวทางอันหลากหลาย อาทิเช่น การส่งเสริมกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับระบอบประชาธิปไตยในญี่ปุ่นและการสร้างให้เมียนมามีเศรษฐกิจแบบตลาด ซึ่งแนวทางเหล่านี้ยังจะช่วยส่งเสริมความมีเสถียรภาพ ความมั่งคั่งและ

การบูรณาการให้เข้มแข็งมากขึ้นกับการรวมกลุ่มของอาเซียน (ASEAN) ซึ่งญี่ปุ่นถือเป็นหนึ่งในคู่เจรจาสำคัญของอาเซียน (Dialogued Partners) มาอย่างยาวนาน (Miguel, 2013, pp. 110-115) และถ้ามองในเชิงยุทธศาสตร์ในระยะยาว การแข่งขันกับจีนในด้านการมีความสัมพันธ์กับเมียนมา และประเด็นด้านทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเมียนมามีอย่างอุดมสมบูรณ์เป็นสิ่งสำคัญที่ญี่ปุ่นจะต้องเพิ่มพูนและรักษาไว้ เพราะเมียนมายังเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญในเส้นทางการเดินเรือทางทะเลซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการค้าระหว่างประเทศของญี่ปุ่นมาโดยตลอดด้วย ซึ่งเมื่อเมียนมามีการเลือกตั้งใน ค.ศ. 2010 และมีรัฐบาลบริหารงานในปีถัดมา ทำให้มาตรการการลงโทษเมียนมาจากชาติตะวันตก เช่น การคว่ำบาตร (Sanction) การอายัดทรัพย์สินของรัฐบาลทหารในต่างประเทศ ฯลฯ เริ่มลดลง

ญี่ปุ่นหวังจะใช้สถานการณ์ที่ดีขึ้นนี้ในการเพิ่มบทบาทสำคัญให้กับตนเองในการเป็นผู้ผลักดันกระบวนการในการสร้างความเป็นประชาธิปไตยให้เข้มแข็งในเมียนมาและสนับสนุนการพัฒนาทางเศรษฐกิจควบคู่ไปด้วย เพื่อที่จะวางรากฐานให้ญี่ปุ่นมีความสำคัญในมุมมองของรัฐบาลเมียนมา ซึ่งถึงแม้ว่าการปฏิรูปทางการเมืองในเมียนมาจะยังต้องใช้เวลาในการดำเนินการพอสมควรว่าจะถึงมาตรฐานในระดับสากลอย่างที่ชาติตะวันตกคาดหวังไว้ แต่อย่างน้อยก็มีความชัดเจนมากขึ้นว่าแนวทางการปฏิรูปทางการเมืองของเมียนมาก็จะดำเนินการไปตามแนวค่านิยมหลักร่วมกัน (Common Values) ที่มีในเวทีระหว่างประเทศ แนวคิดหลักร่วมกัน (Common Values) ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีหลากหลายอย่างซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปตามเวทีระหว่างประเทศในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งในปัจจุบันถ้าเราจะพูดถึงแนวคิดหลักร่วมกันในเวทีระหว่างประเทศ อาจจะหมายถึง ความเป็น

ประชาธิปไตย หลักนิติธรรม การบริหารบ้านเมืองที่ดี การมีสิทธิมนุษยชนอย่างเพียงพอ การดูแลชนกลุ่มน้อยต่างๆ การกระจายการพัฒนาไปสู่กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ อย่างใกล้เคียงกัน (Secretary General of Council of Europe, 2018) ในส่วนนี้ญี่ปุ่นเป็นผู้เสนอแนวนโยบาย แนวทางในการสร้างเสรีภาพและความมั่งคั่ง (Arc of Freedom and Prosperity) ซึ่งเสนอโดยนายกรัฐมนตรีของญี่ปุ่นในขณะนั้น นาย ชินโซ อาเบะ (Shinzo Abe) ซึ่งปัจจุบัน ญี่ปุ่นเป็นหนึ่งในผู้ให้การสนับสนุนรายสำคัญกับเมียนมาในมิติต่างๆ มาโดยตลอด (Iglesias, 2020, p. 15) ตั้งแต่รัฐบาลเมียนมาเริ่มเข้าสู่ความเป็นประชาธิปไตยตั้งแต่ ค.ศ. 2011- 2021 (ถึงเดือนกุมภาพันธ์) ญี่ปุ่นมีการสร้างและส่งเสริมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ มีการให้ความช่วยเหลือและการลงทุนในเมียนมาอย่างมากมาย มีการเดินทางไปเยี่ยมเยียนเมียนมาของตัวแทนจากภาครัฐ เอกชนและวิชาการอยู่บ่อยครั้งตลอดสิบปีนี้ ดังนั้น บทความนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะชี้ให้เห็นถึงการปรับความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่น-เมียนมาในยุคประชาธิปไตยใหม่ที่จะทำให้เราเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของเมียนมากับประเทศต่างๆ รวมถึงเข้าใจยุทธศาสตร์ในการต่างประเทศของญี่ปุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่มีต่อเมียนมาในช่วงตลอดเวลาสิบปีที่ผ่านมาว่ามีด้านใดบ้างและส่งผลกระทบต่อเมียนมาในมิติต่างๆ

การปรับความสัมพันธ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจ

รัฐบาลญี่ปุ่นเชื่อว่าเมียนมาจะได้รับการยอมรับจากประชาคมโลกเมื่อสามารถสร้างกระบวนการสร้างความเข้มแข็งในระบอบประชาธิปไตยและระบบเศรษฐกิจแบบตลาดให้มีมากขึ้น ดังนั้นนโยบายของญี่ปุ่นต่อเมียนมาจึงเป็นการส่งเสริมการปฏิรูปทางการเมืองรวมถึงกระบวนการในการสร้างความปรองดอง

สมานฉันท์ (National Reconciliation) ในระดับชาติระหว่างชาติพันธุ์ต่างๆ ในเมียนมา และช่วยเมียนมาในช่วงเปลี่ยนผ่านไปสู่ระบบเศรษฐกิจแบบตลาด โดยมีการช่วยเหลือของญี่ปุ่นผ่านโครงการ ‘ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนา (Official Development Assistance – ODA)’ ในขณะที่ญี่ปุ่นก็ยังสามารถใช้การสร้างความสัมพันธ์กับเมียนมาเป็นตัวเชื่อมไปสู่การสร้างความร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาและชาติตะวันตกอื่นๆ ได้อีกด้วย

ในช่วงของนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น นายชินโซะ อาเบะ ได้เคยเสนอนโยบายกับเมียนมาที่เรียกว่า ‘นโยบายการทูตในแนวทางของค่านิยมหลัก (Value-oriented Diplomacy)’ รวมถึง ‘นโยบายในการสร้างแนวทางแห่งเสรีภาพและความมั่งคั่ง (Arc of Freedom and Prosperity)’ ตั้งแต่ก่อนมีการเลือกตั้งในเมียนมาใน ค.ศ. 2010 แล้ว เพื่อหวังให้เกิดการตระหนักในการสร้างสันติภาพและความสงบสุขในอาเซียน (Iglesias, 2020, p. 16) ผ่านมิติทางเศรษฐกิจ ความมั่งคั่ง และประชาธิปไตย แต่เนื่องด้วยการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของญี่ปุ่นในเวลานั้นทำให้นโยบายทั้งสองนี้ไม่คืบหน้าเท่าใดนักในเวลานั้น แต่ก็ชี้ให้เห็นชัดว่าเป็นแนวนโยบายของญี่ปุ่นในความพยายามส่งเสริมความสัมพันธ์ทางการทูตกับเมียนมาผ่าน ‘ค่านิยมหลัก’ ที่เป็นที่ยอมรับในเวทีระหว่างประเทศ อย่างประเด็นเรื่องเสรีภาพ ประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน หลักนิติธรรม (Rule of Law) และระบบเศรษฐกิจแบบตลาด และสร้าง ‘แนวทางแห่งเสรีภาพและความมั่งคั่ง’ สำหรับประเทศที่อยู่ติดทะเลในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นการขยายอิทธิพลของญี่ปุ่นเพื่อถ่วงดุลการขยายอิทธิพลของจีนในภูมิภาคนี้ไปอีกทางด้วย

ทั้งนี้ตั้งแต่เมียนมาเริ่มมีรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งก็มีการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์กับชาติต่างๆ อย่างในสมัยที่ประธานาธิบดีบารัค โอบามา (Barack Obama) เป็นประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา ได้มีการมาเยี่ยมเยือนเอเชียและมินนโยบายที่จะปรับความสัมพันธ์กับเมียนมา สำหรับญี่ปุ่นเองก็เริ่มมีการติดต่อกับเมียนมาในระดับรัฐมนตรี อย่างในเดือนธันวาคม ค.ศ. 2011 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของญี่ปุ่น นาย โคอิชิโร่ เกมบะ (Koichiro Gemba) ได้เยี่ยมเยือนเมียนมาอย่างเป็นทางการ เป็นการเยี่ยมเยือนเมียนมาอย่างเป็นทางการระดับรัฐมนตรีของญี่ปุ่นครั้งแรกในรอบสิบปี ซึ่งทั้งสองประเทศได้มีการหารือกันในการดำเนินการด้านความร่วมมือในเรื่องความพยายามจะลดความยากจน สุขอนามัยสิ่งแวดล้อม การป้องกันภัยพิบัติ และเกษตรกรรม โดยญี่ปุ่นยืนยันที่จะสนับสนุนเมียนมาในการสร้างระบบเศรษฐกิจแบบตลาดและทำการวิจัยในเรื่องของการก่อสร้างเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย (Dawei Special Economic Zone) ซึ่งเป็นหนึ่งในสามเขตเศรษฐกิจสำคัญของเมียนมา ยังให้มีการตกลงในการเจรจาความร่วมมือด้านการลงทุนซึ่งประสบผลสำเร็จใน ค.ศ. 2012 และย้ำว่าญี่ปุ่นจะจัดหาความช่วยเหลือมิติต่างๆ ผ่าน ‘ความช่วยเหลือด้านการพัฒนา (ODA)’ กับเมียนมาอย่างต่อเนื่อง (Jha, 2011)

หลังจากที่สหรัฐอเมริกาเริ่มปรับความสัมพันธ์กับเมียนมา ส่งผลให้ญี่ปุ่นเดินทางให้การให้ความช่วยเหลือเมียนมาอย่างเต็มที่ เพื่อเป็นการสนับสนุน ‘นโยบายการกลับสู่เอเชีย (Return of Asia)’ และ ‘นโยบายการสร้างสมดุลอีกครั้ง (Rebalancing)’ (เพื่อเป็นการถ่วงดุลจีนที่ขยายอิทธิพลเข้าไปในเอเชียมากขึ้นในช่วง ค.ศ. 2011- ปัจจุบัน) ซึ่งญี่ปุ่นพยายามที่จะสร้างความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศ

ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ผ่านการให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ เพื่อที่จะสร้างการมีอิทธิพลเหนือของญี่ปุ่นในภูมิภาคนี้และสร้างระเบียบของภูมิภาคนี้ซึ่งมีสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นเป็นผู้นำ ผ่านยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกของสหรัฐอเมริกา (Indo-Pacific Strategy) ซึ่งเดิมชื่อยุทธศาสตร์เอเชีย-แปซิฟิก (Asia – Pacific Strategy) ภายหลังจากที่สหรัฐอเมริกาปรับชื่อเป็น ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก (Indo-Pacific Strategy) เพื่อให้ครอบคลุมอาณาเขตกว้างขึ้น ตั้งแต่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียใต้ ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ไปจนถึงหมู่เกาะแปซิฟิก สหรัฐอเมริกากล่าวถึงในแผนยุทธศาสตร์ความมั่นคง (2017 National Security Strategy- NSS) ใน ค.ศ. 2017 (ชียงค์ สัจจิตานนท์, 2562) ญี่ปุ่นจะมองคล้ายกับสหรัฐอเมริกาคือมองว่าจีนเปรียบเหมือนเป็นฝ่ายตรงข้าม และพยายามที่จะกักกันจีน ทำให้อิทธิพลของจีนอยู่ในวงจำกัด โดยการสร้างความสัมพันธ์แบบทวิภาคีกับประเทศที่อยู่รอบๆ จีน ญี่ปุ่นเน้นการสร้างความสัมพันธ์ในลักษณะที่ไว้เนื้อเชื่อใจกับประเทศต่างๆ เน้นการสร้างค่านิยมหลักร่วมกัน ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการเข้าสู่หน้าใหม่ของความสัมพันธ์ญี่ปุ่น-จีน ในยุคปัจจุบัน ซึ่งรัฐบาลญี่ปุ่นได้ดำเนินการตามแนวทางนี้โดยการสร้าง ‘ความสัมพันธ์ทางการทูตระดับโลก (Global Diplomacy)’ กับประเทศที่อยู่รอบจีน ซึ่งยุทธศาสตร์นี้เริ่มตั้งแต่ใน ค.ศ. 2013 เป็นต้นมาแล้ว (Chenyang, 2016, p. 161) กรณีของเมียนมาในช่วง ค.ศ. 2011-2021 อาจจะกล่าวได้ว่าเมื่อมีตัวแทนรัฐบาลไปเยี่ยมเยือนเมียนมาหลายๆ ครั้ง จะมีการแถลงว่ารัฐบาลญี่ปุ่นจะให้ความช่วยเหลือเมียนมาในด้านต่างๆ ตามมาเสมอ สิ่งนี้ชี้ให้เห็นว่าญี่ปุ่นพยายามที่จะส่งเสริมกระบวนการสร้างความเป็นประชาธิปไตยให้เข้มแข็งในเมียนมาผ่านการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจจันมหาศาลตลอดสิบปีที่

ผ่านมา เพื่อเป็นการดึงให้เมียนมาเข้าเป็นประเทศที่มี 'ค่านิยมหลักร่วมกัน' ในหลาย ๆ ประเด็นที่จะทำให้ความสัมพันธ์จีน-เมียนมา เริ่ม เห็นห่างกันมากขึ้น เพราะจีนก็จะมีแนวคิดกับ 'ค่านิยมหลักร่วมกัน' ที่แตกต่างกันออกไป

ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2013 นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นในขณะนั้น นายชินโสะ อาเบะ ได้เยี่ยมเยือนเมียนมาอย่างเป็นทางการ ซึ่งถือเป็นนายกรัฐมนตรีของญี่ปุ่นที่เยี่ยมเยือนเมียนมาอย่างเป็นทางการครั้งแรกในรอบ 36 ปี แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ญี่ปุ่น-เมียนมาที่ปรับตัวถึงจุดสูงสุด การเยี่ยมเยือนในครั้งนั้นผู้นำของทั้งสองชาติตกลงที่จะเพิ่มระดับความสัมพันธ์ในความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ การเมือง ความมั่นคง และเรื่องการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ทั้งยังประกาศที่จะยกเว้นการชดใช้เงินกู้ที่เมียนมายืมจากญี่ปุ่น และให้ความช่วยเหลือในจำนวนมหาศาลกับเมียนมาเพิ่มเติมอีกด้วย นายชินโสะ อาเบะ ยังกล่าวว่าญี่ปุ่นจะสนับสนุนเมียนมา ในกระบวนการสร้างความเป็นประชาธิปไตยให้เข้มแข็ง การสร้างระบบกฎหมาย การปฏิรูปทางเศรษฐกิจและการสร้างการปรองดองสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในเมียนมา ซึ่งทางรัฐบาลเมียนมาก็ตอบรับกับการให้ความช่วยเหลือของญี่ปุ่นเป็นอย่างดีเพื่อหวังผลของการได้รับการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญในการพัฒนาให้เมียนมา ใน ค.ศ. 2014 เมียนมาต้อนรับหน้าที่เป็นประธานอาเซียนเป็นเจ้าภาพในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน (ASEAN Summit) สองครั้งในปีนั้น ซึ่งทั้งสองฝ่ายก็ตกลงที่จะเพิ่มการเจรจาในเรื่องของสถานการณ์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเด็นด้านการแลกเปลี่ยนความมั่นคง และกลาโหมอีกด้วย ญี่ปุ่นยังจะให้ช่วยเมียนมาในการสร้างระบบพลังงานทางน้ำ เครือข่ายการสื่อสารโทรคมนาคมความเร็วสูง การสร้างการเดินทางทั้งทางถนนและน้ำให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Zachary Keck,

2013) ในปีเดียวกันนั้น นางองซาน ซู จี ผู้นำคนสำคัญของพรรค NLD (ซึ่งเป็นแกนนำของฝ่ายค้านในขณะนั้น) ได้รับคำเชิญจากรัฐบาลญี่ปุ่นให้ไปเยี่ยมเยือนญี่ปุ่นอย่างเป็นทางการ เป็นครั้งแรกหลังจากเคยไปเยี่ยมเยือนญี่ปุ่นมาเมื่อ 27 ปีก่อน ได้มีโอกาสพบกับนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น นายชินโซะ อาเบะ อีกครั้ง สิ่งนี้เป็นการชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นมากขึ้นเรื่อยๆ ระหว่างสองประเทศ ญี่ปุ่นกล่าวถึงเมียนมาในฐานะที่เป็นประเทศประชาธิปไตยใหม่ซึ่งมีอนาคตสดใสในการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ที่มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจดีขึ้นทุกปีตั้งแต่เป็นประชาธิปไตยใน ค.ศ. 2011

เป็นต้น ตามข้อมูลสถิติในตาราง 1

ตาราง 1 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product- GDP) ของเมียนมาตั้งแต่ ค.ศ. 2011-2020

ค.ศ. 2011	5.47%
ค.ศ. 2012	6.49%
ค.ศ. 2013	7.9%
ค.ศ. 2014	8.2%
ค.ศ. 2015	7.47%
ค.ศ. 2016	6.41%
ค.ศ. 2017	5.75%
ค.ศ. 2018	6.41%
ค.ศ. 2019	6.5%
ค.ศ. 2020	1.8%

(โรคโควิด-19 เริ่มระบาดในปีนี้)

ที่มา. จาก www.statista.com

ญี่ปุ่นยังตั้งเป้าในยุทธศาสตร์การเติบโตทางเศรษฐกิจของตนเองโดยมีการวางแผนที่จะเพิ่มการส่งออกสินค้าที่เกี่ยวข้องกับการนำไปสร้างสาธารณูปโภคในเมียนมาจาก ปี ค.ศ. 2014 มูลค่าประมาณ 10 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ เป็น 30 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ ในปี ค.ศ. 2020 ญี่ปุ่นมีความตั้งใจที่จะสร้างเสริมการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ในความร่วมมือด้านผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจกับเมียนมา โดยในขณะที่ยุโรปได้รับเงินช่วยเหลือการลงทุน (ซึ่งส่งผลต่อการจ้างงานที่เพิ่มขึ้น) รวมถึงเงินช่วยเหลือจำนวนมาก แต่ภาคธุรกิจของญี่ปุ่นก็จะมีโอกาสในการลงทุนในเมียนมามากขึ้นซึ่งจะทำให้เมียนมากลายเป็นฐานการผลิตของญี่ปุ่นที่จะมีการไปตั้งโรงงานเพื่อผลิตสินค้าในเมียนมามากขึ้น เนื่องด้วยเมียนมายังอุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ วัตถุดิบและแรงงานซึ่งราคาไม่แพงนัก รวมถึงเมียนมาก็จะเป็นตลาดสำคัญ (เพราะมีประชากรถึง 50 กว่าล้านคนในปัจจุบันและยังสามารถกระจายสินค้าไปขายยังประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อื่นๆ ได้อีก) ในการซื้อสินค้าญี่ปุ่นที่ผลิตในเมียนมา เราจะเห็นว่าการปรับความสัมพันธ์ของญี่ปุ่นที่มีต่อเมียนมา ทำให้เพิ่มพูนความสัมพันธ์ในแง่ต่างๆ กับเมียนมา ทั้งยังช่วยเสริมสถานะความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกา-เมียนมาด้วย เนื่องด้วยสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นถือเป็นพันธมิตรที่แนบแน่นในด้านต่างๆ มาอย่างยาวนานเช่นกัน

ญี่ปุ่นกับการสร้างความสัมพันธ์ในกระบวนการสร้างความปรองดอง สมานฉันท์ของเมียนมา

ในความสัมพันธ์ทางการเมืองนั้น ญี่ปุ่นได้มีการสร้างความสัมพันธ์กับทั้งพรรครัฐบาลและพรรคฝ่ายค้าน อย่างกรณีของพรรค NLD ซึ่งในช่วง ค.ศ. 2011-

2015 ยังเป็นพรรคฝ่ายค้าน ก็มีความสัมพันธ์กัน เช่น กรณีที่รัฐบาลญี่ปุ่นได้เชิญ นาง อองซาน ซู จี ในฐานะผู้นำฝ่ายค้านไปเยี่ยมเยียนญี่ปุ่นอย่างเป็นทางการใน ค.ศ. 2014 ดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว รัฐบาลญี่ปุ่นยังได้มีความพยายามที่จะสร้างการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ในกระบวนการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในเมียนมา ดังกรณีที่ ญี่ปุ่นได้แต่งตั้ง นาย โยฮิชิ ซาซากาวา (Yohei Sasakawa) อดีตประธานมูลนิธินิปปอน (Nippon Foundation) ซึ่งมูลนิธินิปปอน เป็นมูลนิธิเอกชนที่ไม่แสวงหากำไร (Private Non-Profit Organization) ก่อตั้งขึ้นใน ค.ศ. 1962 ทำงานให้การสนับสนุนในการทำงานด้านมนุษยธรรม สวัสดิการสังคม การสาธารณสุข และการศึกษาทั่วโลก (nippon-foundation, 2021) ญี่ปุ่นตั้งนาย โยฮิชิ ซาซากาวา ให้เป็นผู้แทนทางการทูตของญี่ปุ่นซึ่งต้องทำหน้าที่ประสานกับ รัฐบาลเมียนมา กลุ่มติดอาวุธต่างๆ (ทั้งกลุ่มชาติพันธุ์และกลุ่มของชนกลุ่มน้อย) และ ประเทศต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ และการสร้างกระบวนการความเป็นประชาธิปไตยในเมียนมา จัดได้ว่าเป็นความพยายามครั้งแรกของญี่ปุ่นที่ได้มีการแต่งตั้งตัวแทนของรัฐบาลไปมีส่วนร่วมกับการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ และการสร้างกระบวนการความเป็นประชาธิปไตยในประเทศอื่น และสาเหตุที่รัฐบาลญี่ปุ่นเลือกอดีตประธานมูลนิธินิปปอนมาเป็นผู้แทนของรัฐบาลญี่ปุ่นในครั้งนี้ก็เนื่องด้วยมูลนิธินิปปอนได้ทำงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์มาโดยตลอดทั้งทางมูลนิธิยังได้มีการให้เงินช่วยเหลือทางมนุษยธรรมกับทางเมียนมาเป็นประชาธิปไตยมาโดยเฉลี่ยปีละประมาณ 3 ล้านเหรียญสหรัฐ โดยเงินส่วนใหญ่จะกระจายไปยังกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เพื่อช่วยสร้างโรงเรียน ดูแลด้านการแพทย์ สาธารณสุข กล่าวได้ว่ามูลนิธินิปปอนมีประสบการณ์

กับเรื่องภายในของเมียนมาในส่วนนี้อยู่พอสมควร ทำให้เกิดความคืบหน้าในเรื่องนี้
อย่างมาก การที่ญี่ปุ่นสามารถประสานกับรัฐบาลเมียนมา กลุ่มชาติพันธุ์และชนกลุ่ม
น้อยต่างๆ ทำให้เกิดการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมอย่างต่อเนื่อง ญี่ปุ่นส่ง
สิ่งจำเป็นให้กลุ่มชาวมอญหลายอย่าง เช่น อาหารและยารักษาโรค ที่ให้กับพรรครัฐ
มอญใหม่ (New Mon State Party – NMSP) ซึ่งถือว่าเป็นครั้งแรกที่รัฐบาลเมียนมา
ยินยอมให้มีมูลนิธิลักษณะนี้จากต่างประเทศเข้าไปให้ความช่วยเหลือในจำนวนมาก
กับกลุ่มชาติพันธุ์ นอกจากนี้ยังได้ให้การช่วยเหลือกลุ่มกะเหรี่ยง อย่างกองกำลัง
กะเหรี่ยงพุทธประชาธิปไตย (Democratic Karen Buddhist Army) ด้านการศึกษา
การแพทย์ พลังงาน และน้ำดื่มสะอาด ยังมีกลุ่มชาติพันธุ์และชนกลุ่มน้อยอื่นๆ ที่
ได้รับความช่วยเหลือลักษณะนี้จากมูลนิธิชิปอนเป็นจำนวนมาก (Chenyang,
2016, p. 165)

ญี่ปุ่นเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการเจรจาสันติภาพโดยไปอยู่ระหว่าง
รัฐบาลเมียนมาและกลุ่มชาติพันธุ์ชนกลุ่มน้อยต่างๆ โดยไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง ที่
ญี่ปุ่นสามารถดำเนินการในลักษณะนี้ได้สาเหตุหลักเป็นเพราะญี่ปุ่นไม่มีผลประโยชน์
ทางตรงที่จะได้จากการเข้าไปร่วมในกระบวนการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของ
ชาติพันธุ์ต่างๆ ทำให้บทบาทของญี่ปุ่นในส่วนนี้ได้รับการยอมรับมากขึ้นทั้งจาก
รัฐบาลเมียนมาซึ่งถือเป็นตัวแทนของชนกลุ่มใหญ่ในประเทศและยังได้ความไว้วางใจ
เชื่อถือจากกลุ่มชาติพันธุ์ ชนกลุ่มน้อยต่างๆ ในเมียนมาจากความช่วยเหลือและ
สนับสนุนด้านต่างๆ ที่ญี่ปุ่นให้มาอย่างยาวนานอีกด้วย

การขยายขอบเขตการช่วยเหลือของญี่ปุ่นผ่านโครงการ ‘ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนา (ODA)’

หลักการพื้นฐานของญี่ปุ่นในการให้ความช่วยเหลือผ่านโครงการ ‘ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนา (ODA)’ ที่มีต่อเมียนมา นั้นเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ของเมียนมาเอง ใน ค.ศ. 2003 ในขณะที่เมียนมายังปกครองแบบเผด็จการโดยรัฐบาลทหารอยู่นั้น ญี่ปุ่นแทบจะไม่มีการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนในโครงการใหม่ๆ ในเมียนมาเลย ยกเว้นโครงการเพื่อให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และในขณะนั้น นางองซาน ซู จี ก็ยังคงถูกรัฐบาลทหารเมียนมากักตัวอยู่ในบ้านอยู่ แต่เมื่อเมียนมากลับเข้าสู่ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยตั้งแต่ ค.ศ. 2011 รัฐบาลญี่ปุ่นก็ได้ตัดสินใจที่จะเริ่มกลับเข้ามาให้ความช่วยเหลือกับเมียนมาซึ่งในช่วงแรกก็เน้นโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวมเป็นสำคัญ และเริ่มยกระดับการสนับสนุนในเรื่องของกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้ระบอบประชาธิปไตย กระบวนการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของชาติพันธุ์ต่างๆ การพัฒนาที่ยั่งยืน และการปฏิรูปประเทศในด้านต่างๆ ต่อมาญี่ปุ่นได้ตัดสินใจที่จะดำเนินการที่จะขยายขอบเขตความช่วยเหลือกับเมียนมาโดยเน้นในสามด้านที่สำคัญ ด้านแรกคือการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนเมียนมาซึ่งจะประกอบไปด้วย การให้การช่วยเหลือทางการแพทย์และรักษาพยาบาล การป้องกันภัยพิบัติทางธรรมชาติต่างๆ และให้ความช่วยเหลือกับชนกลุ่มน้อยและคนยากจนในการพัฒนา ด้านเกษตรกรรมและพื้นที่ชนบท ด้านต่อมาคือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการสร้างสถาบันที่สำคัญต่างๆ ที่มีความสำคัญกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของ

เมียนมา ซึ่งส่วนนี้ประกอบไปด้วยกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้ระบอบประชาธิปไตยในเมียนมาด้วย ด้านสุดท้าย การสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานและองค์กรต่างๆ ที่มีความจำเป็นกับการพัฒนาที่ยั่งยืนในมิติต่างๆ ในเมียนมา ซึ่งความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจที่เห็นเป็นรูปธรรมของญี่ปุ่นที่มีต่อเมียนมาอย่างต่อเนื่อง เช่น ใน ค.ศ. 2012 รัฐบาลญี่ปุ่นได้ประกาศยกเว้นหนี้ก้อนใหญ่เป็นมูลค่ากว่า สามแสนสามพันล้านเยน และยังเตรียมที่จะให้เงินกู้จำนวนมหาศาลกับเมียนมาในการสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานและโครงการอื่นกับเมียนมา (Thant, 2021, pp. 43-47)

นอกจากนั้นในเวทีระหว่างประเทศรัฐบาลญี่ปุ่นยังจัดให้มีการประชุมระหว่างประเทศเพื่อที่จะแสวงหาความช่วยเหลือของประเทศต่างๆ ให้กับเมียนมาเพิ่มเติมขึ้นอีก ซึ่งจะเห็นได้จากข้อมูลในตาราง 2 ว่าในช่วงที่เมียนมาเป็นประชาธิปไตยนั้นความการให้ความช่วยเหลือของญี่ปุ่นที่มีกับเมียนมามีมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งถ้าเปรียบเทียบกับช่วงก่อน ค.ศ. 2011 ที่เมียนมายังมีการปกครองแบบเผด็จการโดยรัฐบาลทหาร ความช่วยเหลือเหล่านี้แทบไม่มีเลย หรือมีน้อยมากซึ่งก็จะช่วยเหลือเฉพาะด้านมนุษยธรรมเป็นส่วนใหญ่อีกอย่างที่กล่าวมาก่อนหน้านี้

ตาราง 2 การให้เงินช่วยเหลือของญี่ปุ่นผ่าน โครงการ ODA ไปยังเมียนมา (หน่วย เป็น: ล้านเหรียญสหรัฐ)

ปี	เงินกู้ที่ให้กับ เมียนมา	เงินให้เปล่าที่ รัฐบาลญี่ปุ่น ให้เมียนมา	การสนับสนุน ความร่วมมือ ทางด้าน เทคนิค	รวม ทั้งหมด
2012	0.00	54.82	37.96	92.78
2013	-758.78	3,238.45	48.65	2,528.32
2014	11.14	119.68	83.10	213.92
2015	95.71	202.11	53.31	351.13
2016	199.28	209.58	97.95	506.82
รวม	858.07	5,241.06	769.49	6,868.62

ที่มา. จาก Ministry of Foreign Affairs of Japan, <https://www.mofa.go.jp/files/00142547.pdf>
หมายเหตุ เงินกู้ในส่วนนี้ยังไม่นับส่วนที่ในบางปีญี่ปุ่นและประเทศต่างๆ ได้มีการลดหรือยกเว้นหนี้ที่ทางเมียนมาก็ยืมมา เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาโครงการต่างๆ ที่เน้นการพัฒนาคนเป็นสำคัญ

ในด้านการช่วยเหลือทางเทคนิค กระทรวงการคลังของญี่ปุ่นได้ประกาศว่าจะส่งเจ้าหน้าที่บุคลากรของญี่ปุ่นมาเมียนมาเพื่อให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคกับกิจการงานทางบุคลากรของเมียนมาซึ่งยังขาดระบบการดำเนินการต่างๆ ที่ทันสมัย ทำให้ขาดประสิทธิภาพในการทำงานในด้านนี้อย่างมาก รวมถึงญี่ปุ่นกับเมียนมายังบรรลุข้อตกลงที่จะให้ความช่วยเหลือทางด้านการไปรษณีย์และการสื่อสารโทรคมนาคม โดยเข้ามาช่วยเหลือปรับระบบไปรษณีย์ในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการ

ส่งจดหมาย พัสตุ การขนส่ง ให้มีความทันสมัยให้มีการวางระบบการทำงาน ระบบการดำเนินการต่างๆ และเสริมด้วยอุปกรณ์ที่ทันสมัยที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้ดีขึ้น ยังได้มีการลงนามทางการศึกษาจากสถาบันการศึกษาญี่ปุ่นกับเมียนมาเพื่อช่วยพัฒนานักเรียนนักศึกษาชาวเมียนมาให้มีความรู้ด้านเทคนิคในการดำเนินงานต่างๆ มากขึ้น

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับการสร้างความเชี่ยวชาญให้กับชาวเมียนมาโดยญี่ปุ่นวางแผนที่จะส่งเสริมการสร้างระบบเศรษฐกิจแบบตลาดให้มีความเข้มแข็งขึ้นในเมียนมาผ่านโครงการที่จะสร้างความแข็งแกร่งแบบผสมผสานกันระหว่างภาคเอกชน ภาครัฐ และภาคการศึกษา เช่น ในกรณีที่ธนาคาร ซุมิโตโม มิตซุย (Sumitomo Mitsui Banking Corp.) และ ธนาคารเอกชนที่ใหญ่ที่สุดในเมียนมา เช่นธนาคาร Kanbawza หรือ KBZ ได้มีการตกลงจะสร้างความร่วมมือในการจะให้ความช่วยเหลือแบบให้เปล่าในการนำเอาพนักงานของ ธนาคาร KBZ ไปฝึกอบรมระบบธนาคารสมัยใหม่ หรือกรณีด้านการศึกษา มหาวิทยาลัยนาโงยาของญี่ปุ่นกับมหาวิทยาลัยย่างกุ้งของเมียนมา ได้มีการร่วมกันจัดตั้ง ศูนย์ศึกษากฎหมาย เมียนมา-ญี่ปุ่น (The Myanmar- Japan Law Study Center) ขึ้นที่มหาวิทยาลัยย่างกุ้ง เพื่อมุ่งหวังให้เกิดการสร้างนักกฎหมายรุ่นใหม่ และฝึกฝนผู้เชี่ยวชาญกฎหมายของเมียนมาเพื่อสนับสนุนการปฏิรูประบบกฎหมายของเมียนมาให้มีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้หน่วยงานที่มีแนวทางการดำเนินการคล้ายกับโครงการ ODA ได้แก่ องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งญี่ปุ่น (Japan International Cooperation Agency) เป็นหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการอย่างบูรณาการ ซึ่งปัจจุบันถือเป็นหน่วยงานที่ให้ความ

ช่วยเหลือระดับทวีภาคีที่ใหญ่ที่สุดในโลกมีการดำเนินการครอบคลุมกว่า 150 ประเทศทั่วโลก (JICA, 2013) ได้ตั้งศูนย์พัฒนาทรัพยากรมนุษย์เมียนมา-ญี่ปุ่น (Myanmar- Japan Human Resources Development Center) ขึ้นเพื่อพัฒนาคนเมียนมาให้พร้อมในการทำงานในภาคธุรกิจ มีการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตั้งแต่ทักษะในด้านการปฏิบัติการ การผลิตและการบริหารและอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการทำธุรกิจ (Tanaka, Spohr & D'Amico, 2015, pp. 43-49)

สิ่งเหล่านี้ถือเป็นสิ่งที่ญี่ปุ่นได้ดำเนินการในลักษณะของการต่อยอดจากโครงการที่ญี่ปุ่นเคยสนับสนุนในยุคที่เมียนมาปกครองโดยรัฐบาลทหารซึ่งอาจจะไม่มากและไม่ใช่โครงการใหญ่แต่เน้นโครงการเฉพาะในด้านมนุษยธรรม และการพัฒนาอย่างการสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานสำหรับพื้นที่ทุรกันดาร (ซึ่งจะเป็นโครงการเล็กเพื่อความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตเท่านั้น) การสร้างโรงเรียน การจัดหาเครื่องมือและการรักษาทางการแพทย์และการปรับปรุงคุณภาพน้ำดื่มให้สะอาดดื่มได้ โครงการเหล่านี้เป็นเสมือนสิ่งที่ญี่ปุ่นหว่านพืช เพาะกล้ามานานมาแล้ว และเมื่อเมียนมาเข้าสู่ยุคประชาธิปไตยใหม่ ทำให้ภาพลักษณ์ของญี่ปุ่นในการเข้ามาในช่วงนี้เป็นภาพในเชิงบวกสำหรับชาวเมียนมาที่มองญี่ปุ่นเป็นชาติที่สนับสนุนเมียนมาตลอดตั้งแต่ในยุครัฐบาลทหารที่ญี่ปุ่นก็ไม่เห็นด้วยกับแนวทางการปกครองของรัฐบาลเมียนมาในยุคนั้นแต่ก็ยังให้ความช่วยเหลือกับภาคประชาชนไปจนถึงระดับรากหญ้าเพื่อบรรเทาความทุกข์ยากของประชาชนเมียนมา

การสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเชิงลึกอย่างต่อเนื่อง

สำหรับเมียนมานั้น การสร้างความเข้มแข็งให้ระบอบประชาธิปไตยไม่สามารถกระทำได้หากปราศจากเสถียรภาพทางการเมือง แต่ประเทศที่เคยเผชิญกับปัญหาการต่อสู้กับกลุ่มชาติพันธุ์และชนกลุ่มน้อยต่างๆ ความขัดแย้งในประเด็นเรื่องศาสนาและปัญหาต่างๆ ที่มี ภายใต้สถานการณ์ลักษณะนี้การพัฒนาเศรษฐกิจจะก้าวหน้าได้สิ่งสำคัญที่เมียนมาจะต้องดำเนินการ คือ การรักษาเสถียรภาพทางสังคมให้ได้อย่างต่อเนื่อง ทางภาคธุรกิจของญี่ปุ่นมองเมียนมาเป็นตลาดเศรษฐกิจที่มีอนาคตและให้ความสนใจมากขึ้นตั้งแต่เมียนมากลับสู่ยุคประชาธิปไตยอีกครั้งหลายๆ บริษัทเอกชนของญี่ปุ่นเข้ามาแสวงหาประโยชน์ทางธุรกิจในเมียนมาอย่างต่อเนื่อง

ในส่วนของรัฐบาลเมียนมาตั้งแต่ยุคประชาธิปไตยสมัย พลเอก เต็ง เส่ง จนมาถึงช่วงปลายปี ค.ศ. 2015 ที่พรรค NLD ที่มีนางอองซาน ซู จี และกลุ่มพวกเป็นแกนนำได้ขึ้นมาจัดตั้งรัฐบาลจนถึง ค.ศ. 2021 ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจถือเป็นวาระสำคัญในลำดับต้นๆ ของทั้งสองรัฐบาลนี้ โดยให้ความสำคัญกับความช่วยเหลือและการลงทุนของญี่ปุ่นเป็นสิ่งสำคัญหนึ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของเมียนมา ทางรัฐบาลเมียนมาคาดหวังว่าการลงทุนของญี่ปุ่นจะเป็นการลงทุนของต่างชาติที่เข้าช่วยสร้างการจ้างงานให้เพิ่มมากขึ้นซึ่งจะมีผลเชิงบวกตามมาอีกมากมาย เมื่อมีงานในบริษัทต่างชาตินอกจากรายได้ที่มั่นคงยังจะได้รับสวัสดิการที่บริษัทเหล่านี้จะต้องมีให้ชาวเมียนมาตามที่กฎหมายกำหนดไว้ที่จะส่งผลโดยภาพรวมทำให้คุณภาพชีวิตของชาวเมียนมาดีขึ้น เช่นเดียวกันอย่างบริษัทก่อสร้างขนาดใหญ่ก็คาดหวังว่าจะได้รับโครงการการก่อสร้างสาธารณูปโภคขนาดใหญ่ในเมียนมาที่ยังมีแนวโน้มที่จะมีโครงการลักษณะนี้อีกมากในเมียนมา แต่แม้ทาง

เศรษฐกิจเมียนมาจะดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่จากการวิเคราะห์ของกระทรวงเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุนของญี่ปุ่น (Ministry of Economy, Trade and Industry-METI) ซึ่งเป็นกระทรวงเศรษฐกิจสำคัญของญี่ปุ่นมองว่ายิ่งเมียนมาเปิดประเทศมากขึ้นและจากการเป็นประชาธิปไตยและมีเสถียรภาพทางการเมืองที่ดีขึ้นเป็นลำดับ จะทำให้มาตรการการลงทุนต่างๆ ที่เมียนมาได้รับในยุคของรัฐบาลทหารถูกยกเลิกไปจนหมดในเร็ววันนี้ ซึ่งจะทำให้เมียนมาเป็นที่ดึงดูดการลงทุนจากชาติอื่นๆ นอกจาก ญี่ปุ่น ซึ่งจะทำให้เมียนมากลายเป็นสมรภูมิในการแข่งขันทางเศรษฐกิจที่เข้มข้นมากขึ้นจากทั้ง ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา ยุโรปและประเทศอื่นๆ ด้วย (METI, 2015) จากสาเหตุนี้ทำให้ผู้แทนจากกระทรวงเศรษฐกิจ การค้าและอุตสาหกรรม (METI) ของญี่ปุ่นพยายามจะเชื่อมสัมพันธ์กับตัวแทนระดับสูงในรัฐบาลเมียนมาเพื่อให้สนับสนุนญี่ปุ่นในการทำธุรกิจให้มีความสะดวกยิ่งขึ้น

ในเรื่องนี้ทำให้มีการยกระดับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจญี่ปุ่น-เมียนมา ขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังที่มีการจัดตั้ง คณะกรรมการเศรษฐกิจญี่ปุ่น-เมียนมา (Japan-Myanmar Economic Committee) ขึ้นซึ่งเคยมีการจัดตั้งมาในช่วงปลายของรัฐบาลทหารเมียนมาแต่ได้หยุดการดำเนินการไปหลายปี เพื่อที่จะส่งเสริมการให้ข้อมูลข่าวสารด้านเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุนของทั้งสองประเทศ มีการเยี่ยมชมเมียนมาของ องค์การสภาเศรษฐกิจของญี่ปุ่น (Japan Federation of Economic Organization) โดยมีการนำเอาผู้แทน 150 คนจากบริษัทใหญ่ๆ ของญี่ปุ่น ได้มีการลงนามบันทึกความเข้าใจในการสร้างความร่วมมือกับสภาอุตสาหกรรมและพาณิชย์ของเมียนมา (Myanmar Federation of Industry Commerce) เพื่อตกลงที่จะจัดงานสัมมนาเพื่อส่งเสริมการค้า การลงทุน เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางอุตสาหกรรม

ของเมียนมาและยังมีการทำความร่วมมือด้านการเงินอีกด้วย องค์การทางเศรษฐกิจที่สำคัญของญี่ปุ่นอีกองค์การหนึ่งคือ องค์การส่งเสริมการค้าต่างประเทศของญี่ปุ่น (Japan External Trade Organization- JETRO) ซึ่งเป็นองค์การในกำกับของกระทรวงเศรษฐกิจ การค้าและอุตสาหกรรม (METI) มีบทบาทเด่นในการกระชับความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างญี่ปุ่นกับชาติต่างๆ ในเวทีระหว่างประเทศ ได้ประกาศว่าจะมีผลผลักดันให้เพิ่มการนำเข้าของสินค้าเมียนมาเข้าไปยังตลาดญี่ปุ่น เพื่อเป็นการส่งเสริมในเรื่องนี้ JETRO ได้ประกาศว่าจะมีการใช้นโยบายอุดหนุนและส่งเสริม (Subsidy) ให้กับบริษัทที่มีการนำเข้าสินค้าจากเมียนมาเข้าไปขายในตลาดญี่ปุ่นโดยจะให้การสนับสนุนเป็นจำนวนเงินเป็นรายปีต่อบริษัทเหล่านั้น มีการสนับสนุนให้จัดนิทรรศการการค้า (Trade Fair) ในเมียนมาเพื่อเป็นการส่งเสริมทางเศรษฐกิจ (Chenyang, 2016, p. 172) และ JETRO ยังมีการจัดตั้งศูนย์สนับสนุนทางการค้า JETRO (JETRO Trade Support Center) ขึ้นที่ย่างกุ้งเพื่อให้คำปรึกษาแก่บริษัทเอกชนของญี่ปุ่นที่สนใจเข้ามาลงทุนในเมียนมา

ในมุมมองของญี่ปุ่น เมียนมาเป็นประเทศที่ยังอุดมสมบูรณ์ไปด้วยแร่ธาตุทรัพยากรธรรมชาติและวัตถุดิบอันมาก และยังไม่ถูกนำไปใช้ในเชิงธุรกิจมากนักเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้ญี่ปุ่นกระตือรือร้นที่จะเข้าทำธุรกิจในเมียนมา ไม่ว่าจะเป็นด้านการลงทุนในสาธารณูปโภค การเงิน การขนส่ง และการตั้งโรงงานเพื่อผลิตสินค้า จากข้อมูลสถิติแสดงให้เห็นว่า เฉพาะในเขตเศรษฐกิจพิเศษของเมียนมา รัฐบาลเมียนมาได้ดำเนินการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษสำคัญ (Special Economic Zones: SEZs) ในประเทศ 3 แห่ง คือ เขตเศรษฐกิจพิเศษติละวา (Thilawa SEZ) เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย (Dawei SEZ)

และเขตเศรษฐกิจพิเศษจำพวก (Kyaulphyu SEZ) เพื่อส่งเสริมการสร้างงานและส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2564) ในช่วง ค.ศ. 2018-2019 ที่กรมการบริหารงานด้านการลงทุนและธุรกิจของเมียนมา (Directorate of Investment and Company Administration) เปิดเผยมาจะพบได้ว่า มีเงินลงทุนในเขตเหล่านี้ถึง 362.28 ล้านเหรียญสหรัฐ (ประมาณหนึ่งหมื่นกว่าล้านบาท) ญีปุ่นเป็นชาติที่เป็นนักลงทุนต่างชาติที่ลงทุนในส่วนนี้มากที่สุดโดยมีส่วนการลงทุนอยู่ประมาณ 36 เปอร์เซ็นต์ ตามมาด้วย สิงคโปร์และไทย (Mizzima, 2019) ญีปุ่นยังให้ความสนใจกับเมียนมาในเรื่องของพลังงานและการทำเหมืองแร่ โดยมีบริษัทน้ำมันของญีปุ่นและบริษัทน้ำมันและก๊าซธรรมชาติของเมียนมาได้ร่วมกันสำรวจแหล่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติในทะเลอันดามัน นอกจากนี้ในเรื่องของเกษตรกรรมญีปุ่นให้ความสนใจเมียนมาในหลายกรณี อย่างกรณีของรัฐฉาน (Shan State) เป็นสถานที่ที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูกเป็นอย่างมากด้วยภูมิอากาศ และภูมิศาสตร์ที่มีขนาดใหญ่กว่าเกาะฮอกไกโดของญีปุ่นถึงสี่เท่าซึ่งสามารถพัฒนาเป็นแหล่งในการผลิตผลผลิตทางเกษตรกรรมจำนวนมากได้ ซึ่งในส่วนนี้ญีปุ่นจะต้องเข้าไปให้ความช่วยเหลือด้านวิธีการ เทคนิค เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการดำเนินการเพื่อให้สามารถผลิตผลผลิตทางการเกษตรได้มากและสร้างมูลค่าเพิ่มขึ้นในตัวโดยการนำแปรรูป หรือวิธีอื่นๆ ซึ่งจะสร้างรายได้ให้มากขึ้นกับคนในแถบนั้น (Chern, 2017) และญีปุ่นก็จะได้รับประโยชน์จากการหาพื้นที่ภายนอกประเทศในการเป็นแหล่งเพาะปลูกสินค้าเกษตรกรรมเพื่อนำไปป้อนตลาดของญีปุ่นต่อไป เป็นไปตามนโยบายความมั่นคงด้านอาหาร (Food Security) ที่ดำเนินการมาตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมาด้วย ยังมีอีกหลายธุรกิจที่ภาคเอกชนของญีปุ่น

เข้ามาลงทุนไม่ว่าจะเป็น โรงงานผลิตเครื่องไฟฟ้าของบริษัท Hitachi และ Panasonic ธุรกิจการค้าปลีกอย่างร้านสะดวกซื้อแบรนด์ญี่ปุ่น Family Mart บริษัท Yamaha เข้ามาในธุรกิจของมอเตอร์ไซด์ บริษัท Isuzu, Mitsubishi, Hino, Suzuki, Nissan เข้ามาในธุรกิจรถยนต์ แม้แต่ในธุรกิจขนาดใหญ่อย่างการสร้างโรงงานไฟฟ้าและทางรถไฟ บริษัท Toshiba ก็ส่งบริษัทในเครือเข้ามาเพื่อหวังจะได้โครงการการก่อสร้างขนาดใหญ่เหล่านี้ หรือบริษัทของกลุ่ม Sumitomo ที่เข้ามาในธุรกิจของสร้างและวางระบบเครือข่ายการโทรคมนาคมในเมียนมา และในบางครั้งบริษัทญี่ปุ่นก็ได้รับการยอมรับเพียงชาติเดียวจากทางรัฐบาลเมียนมาให้สามารถประกอบธุรกิจในเมียนมาได้ อย่างกรณีของสายการบิน All Nippon Airlines (ANA) ของญี่ปุ่นซึ่งสามารถเข้าไปซื้อหุ้นในสัดส่วนถึง 49 เปอร์เซ็นต์จากสายการบิน Asian Wings Airways of Myanmar ซึ่งเป็นสายการบินภายในของเมียนมาที่ทำให้ ANA สามารถขยายเครือข่ายการบินในสายระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นโดยใช้เมียนมาเป็นฐานบินที่จะเชื่อมต่อไปยังเมืองต่างๆ ในทวีปเอเชีย ซึ่งก่อนหน้านี้มีสายการบินต่างชาติอื่นๆ เคยเสนอจะทำอย่างนี้มาแล้วแต่ถูกปฏิเสธจากรัฐบาลเมียนมา แต่ ANA เป็นสายการบินต่างชาติเดียวที่ได้รับอนุญาตจากทางการเมียนมาให้ทำได้ (*ANA's investment in Asian Wings Airways could make it Myanmar's largest international airline*, 2013) ในภาคการเงินธนาคารและสถาบันการเงินหลายแห่งของญี่ปุ่นเข้ามาเปิดทำการในเมียนมา อย่างธนาคาร Mizuho Corporate และธนาคาร Sumitomo Mitsui ถือเป็นธนาคารต่างชาติชาติแรกที่เข้ามาเป็นทำการในเมียนมาได้

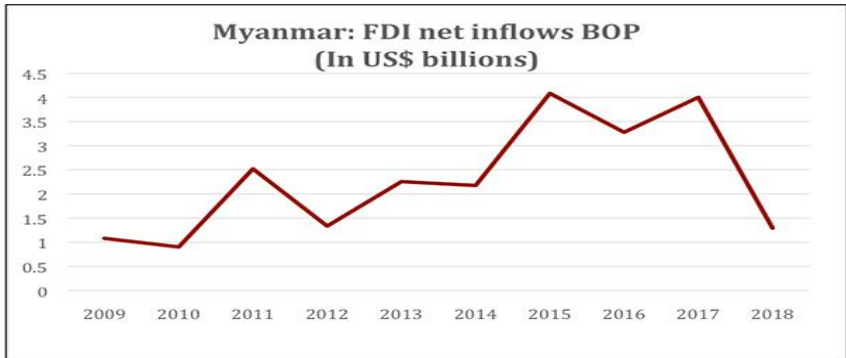
จากประเด็นที่ได้กล่าวมาข้างต้นทำให้มีบริษัทญี่ปุ่นหลายบริษัทเข้ามาจัดตั้งสำนักงานในเมียนมาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในนครย่างกุ้งและสาเหตุที่เลือกตั้ง

สำนักงานในนครย่างกุ้งยังเป็นเพราะหน่วยงานภาครัฐไม่ว่าจะเป็น JETRO, ODA ที่มีหน้าที่ให้คำปรึกษาในส่งเสริมการลงทุนก็ตั้งอยู่ในนครย่างกุ้งด้วย แต่ในขณะที่เดียวกันที่ยุคประชาธิปไตยใหม่ของเมียนมาเป็นที่ยังดูดภาคธุรกิจ และการลงทุนจากต่างชาติ ก็ทำให้ญี่ปุ่นพบกับคู่แข่งสำคัญในภาคส่วนต่างๆ ที่เข้าไปลงทุนอย่างภาคอุตสาหกรรมด้านพลังงานที่จีนเองก็เข้าไปลงทุนมากกว่าญี่ปุ่นในภาคส่วนนี้ทำให้ญี่ปุ่นต้องเร่งดำเนินการมากขึ้นในการแสวงหาประโยชน์ในภาคส่วนต่างๆ ที่เข้าไปลงทุนให้เร็วขึ้น

สำหรับญี่ปุ่นแล้ว การที่เมียนมายังอุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติและแร่ธาตุต่างๆ อย่างมากมาย รวมถึงการที่ยังคงมีแรงงานที่มีค่าแรงต่อวันในอัตราที่ถูกเมื่อเทียบกับเพื่อนบ้านในภูมิภาคอย่างไทย มาเลเซีย ทำให้ญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับเมียนมามากขึ้น ซึ่งจากสถิติของคณะกรรมการการลงทุนเมียนมา (Myanmar Investment Commission) แสดงให้เห็นว่าปัจจุบันญี่ปุ่นมีบริษัทมากกว่า 100 บริษัทที่เข้าไปลงทุนในเมียนมา ซึ่งครอบคลุมธุรกิจมากมายหลายด้าน อย่างไรก็ดีถึงแม้เมียนมาจะปรับตัวมาเป็นประชาธิปไตยและดำเนินการปรับให้เข้ากับค่านิยมร่วมกันที่เวทีระหว่างประเทศยอมรับ และมีเสถียรภาพที่ดีขึ้นในทุกๆ ด้าน แต่การลงทุนของญี่ปุ่นในเมียนมาก็ยังประสบปัญหาบางประการเช่น การขาดแรงงานที่มีทักษะ (Skilled Labor) ระบบการขนส่งและสาธารณูปโภคที่ยังล้าหลัง (แม้ว่าญี่ปุ่นกับหลายๆ ประเทศอย่างจีนจะเข้าไปลงทุนในเรื่องนี้อย่างมหาศาลเป็นเวลาหลายปีแต่ก็เป็นการลงทุนหลักๆ ในเส้นทางที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งสินค้าและธุรกิจเป็นหลัก แต่ในพื้นที่ชนบทหรือพื้นที่ที่ไม่ได้เป็นเส้นทางเศรษฐกิจก็ยังคงขาดการดูแลในเรื่องนี้อยู่) ระบบ

ไฟฟ้าที่ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องยังมีเหตุการณ์ไฟดับอยู่เป็นระยะ ระบบของเครือข่ายโทรคมนาคมที่ยังไม่สมบูรณ์ (ซึ่งในปัจจุบันถือเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากในการทำงาน อย่างสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ยังไม่เสถียร) ระบบการโอนเงินตราต่างประเทศจำนวนมากที่ควรสะดวกกว่าปัจจุบัน ทำให้การลงทุนของญี่ปุ่นที่กล่าวมาข้างต้นถึงแม้ว่าจะดูมากแต่เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ จะเห็นว่าเข้ามาลงทุนมากกว่าญี่ปุ่นหลายประเทศ และธุรกิจญี่ปุ่นหลายบริษัทก็มีความล้าสมัยในการที่จะมาทำธุรกิจในเมียนมาเนื่องจากหลายสาเหตุจากปัจจัยพื้นฐานของเมียนมา แต่อาจจะจากการทำธุรกิจของเมียนมาซึ่งทางภาคธุรกิจญี่ปุ่นมองและวิจารณ์ว่าการดำเนินการต่างๆ ค่อนข้างช้าเนื่องจากมีความระมัดระวังในการดำเนินข้อตกลงต่างๆ ค่อนข้างมากเกินไป ขาดความกระตือรือร้นที่มุ่งให้การทำธุรกิจก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว จากข้อมูลของ กรมการบริหารงานด้านการลงทุนและธุรกิจของเมียนมา เปิดเผยข้อมูลว่าใน ค.ศ. 2020 ประเทศที่เข้าไปลงทุนในเมียนมามากที่สุดสามอันดับแรก กลับเป็น สิงคโปร์ จีน และไทย ตามลำดับ (DICA, 2020) โดยข้อมูลจากกราฟที่ 1 แสดงให้เห็นถึงการลงทุนตรงของต่างชาติที่เข้าไปลงทุนในเมียนมาซึ่งให้เห็นว่าตั้งแต่เมียนมากลับเข้าสู่การเป็นประชาธิปไตยอีกครั้งตั้งแต่ ค.ศ. 2011 การลงทุนตรงจากต่างชาติในเมียนมาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เด็บโตขึ้นเกือบสามเท่าเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงก่อนเป็นประชาธิปไตยในปีสุดท้ายคือ ค.ศ. 2010 ที่มีการลงทุนตรงจากต่างชาติเป็นมูลค่าประมาณ 1 พันล้านเหรียญสหรัฐ แต่ใน ค.ศ. 2015 และ 2017 มีมูลค่าพุ่งขึ้นไปสูงถึง 4 พันล้านเหรียญสหรัฐ

กราฟที่ 1 แสดงถึงมูลค่าการลงทุนตรงจากต่างชาติ (Foreign Direct Investment: FDI) ไปยังเมียนมาระหว่าง ค.ศ. 2009-2018)

ที่มา. จาก Myanmar: FDI net inflows BOP, ค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2564, จาก

<https://www.bizasean.com/myanmar-landing-2020/myanmar-foreign-direct-investment/>

การสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานถือว่าเป็นความสำคัญแรก

จากที่กล่าวมาข้างต้นความล่าช้าของเมียนมาในเรื่องของระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานจัดได้ว่าเป็นข้อจำกัดสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจของเมียนมาที่ต้องการการก่อสร้างอย่างเร่งด่วนสำหรับดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติเป็นอย่างมาก ญี่ปุ่นต้องการทั้งพัฒนาระบบสาธารณูปโภคของเมียนมาให้ทันสมัยและสะดวกยิ่งขึ้นและเข้าไปได้รับสัญญาในการก่อสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานสำคัญของเมียนมาซึ่งจัดได้ว่าเป็นโครงการใหญ่มีมูลค่าในการก่อสร้างสูงสำหรับบริษัทก่อสร้างของญี่ปุ่น สิ่งเหล่านี้จัดได้ว่าเป็นการวางพื้นฐานที่สำคัญของการที่จะเปิดโอกาสและดึงดูดการเข้ามาลงทุนในเมียนมาของภาคธุรกิจญี่ปุ่นให้มีมากยิ่งขึ้น ภาครัฐญี่ปุ่นก็ให้การสนับสนุนในส่วนนี้โดยผ่าน โครงการ ODA และยังมีการสร้างความร่วมมือ

ระหว่างสถาบันของภาครัฐและภาคประชาชนโดยทางญี่ปุ่นคาดหวังว่าในความ
ร่วมมือในส่วนนี้จะเป็นส่วนเสริมอีกทางที่ทำให้ญี่ปุ่นมีโอกาสจะได้รับสัญญาการ
ก่อสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานขนาดใหญ่ ในยุคของนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น นายชิน
โตะ อาเบะ เคยตัดสินใจอนุมัติเงินกู้มูลค่าถึง 1.7 หมื่นล้านเยน ให้กับเมียนมาโดย
มุ่งหวังให้เมียนมานำเงินจำนวนนี้ไปลงทุนในการก่อสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน
ขนาดใหญ่และยังอนุมัติเงินกู้มูลค่า 1.4 หมื่นล้านเยน เพื่อให้เมียนมานำไปใช้ในการ
ก่อสร้างโรงไฟฟ้าในแถบย่างกุ้งอีกด้วย (The Japan times, 2013)

ใน ค.ศ. 2012 ญี่ปุ่นและเมียนมาได้ร่วมกันในการจะพัฒนาเขตเศรษฐกิจ
พิเศษติละวา (Thilawa Special Economic Zone) โดยบริษัทยักษ์ใหญ่ของญี่ปุ่น
อย่าง บริษัทฮิตซูบิซ บริษัทมารูเบนนิ และบริษัทซุมิโตโม ร่วมกันถือครองทรัพย์สิน
ในเขตเศรษฐกิจติละวาเกือบ 50 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งการก่อสร้างเขตเศรษฐกิจนี้ได้
ก่อสร้างเสร็จใน ค.ศ. 2016 อันนี้ถือเป็นโครงการความช่วยเหลือสำคัญที่ภาครัฐและ
ภาคธุรกิจของญี่ปุ่นให้การสนับสนุน รัฐบาลญี่ปุ่นยังให้เงินกู้อีก 2 หมื่นล้านเยนใน
การปรับปรุงระบบพลังงานและการจ่ายไฟฟ้า และการก่อสร้างสาธารณูปโภคที่
เกี่ยวข้องกับท่าเรือภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษติละวา (Asano, 2015) รวมถึงเขต
เศรษฐกิจพิเศษทวาย (Dawei Special Economic Zone) ที่ญี่ปุ่นให้ความสำคัญใน
การจะเข้าไปพัฒนาท่าเรือทวายและสาธารณูปโภคอื่นๆ ด้วย สาเหตุสำคัญที่ญี่ปุ่นให้
ความสำคัญกับเขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งสองแห่งนี้เนื่องจากสามารถจะเชื่อมกับเส้นทาง
เส้นทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญคือ ระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West
Economic Corridor) และการรวมกลุ่ม อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekhong
Sub-region) ซึ่งถือว่าอยู่ในโครงการการสร้างโครงข่ายการคมนาคมอาเซียน

(ASEAN Connectivity) ซึ่งถือเป็นหนึ่งในเป้าหมายสำคัญของการสร้างประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ซึ่งเชื่อมระหว่างมหาสมุทรอินเดีย เมียนมา ไทย ลาว และเวียดนาม และมหาสมุทรแปซิฟิก ตามแผนที่ด้านล่างนี้ จะชี้ให้เห็นสิ่งที่กล่าวไปอย่างชัดเจน (Lwin, 2020)

แผนที่ 1 แสดงถึงเขตเศรษฐกิจพิเศษของเมียนมา (Myanmar Special Economic Zones) ทั้งสามแห่ง ได้แก่ เขตเศรษฐกิจพิเศษตละวา (Thilawa) เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย (Dawei) และเขตเศรษฐกิจพิเศษเจ้าผิวัก (Kyaukphyu)

ที่มา. จาก Special Economic Zone in Myanmar. ค้นเมื่อ 2 เมษายน 2564,
จาก <https://theaseanpost.com/article/myanmars-sezs-liabilities-or-assets>

แผนที่ 2: ระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor) ซึ่งเชื่อมระหว่างมหาสมุทรอินเดียและแปซิฟิก

ที่มา. จาก East-West Economic Corridor. ค้นเมื่อ 5 เมษายน 2564, จาก <https://cite.dpu.ac.th/EWEC1.html>

ญี่ปุ่นได้จัดให้มีการประชุมสัมมนา ระดมความเห็นในเรื่องของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษติละวาอยู่หลายครั้งโดยเป็นการเปิดเวทีให้ บรรดา NGO จากหลากหลายกลุ่มในเมียนมา รวมถึงภาคประชาชนเข้ามาแสดงความคิดเห็นซึ่งเป็นลักษณะการดำเนินงานของญี่ปุ่นที่ให้การต้อนรับคำแนะนำจากทุกภาคส่วน เป็นการดำเนินการที่โปร่งใสและได้รับการยอมรับจากชาวเมียนมาในทุกภาคส่วนในเรื่องนี้เป็นอย่างมาก ในเขตเศรษฐกิจพิเศษติละวาญี่ปุ่นลงทุนด้านการก่อสร้างและพัฒนาสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานหลายอย่างที่สำคัญ เช่น ระบบไฟฟ้า ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญ

หนึ่งของการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในเขตเศรษฐกิจนี้ โดยญี่ปุ่นจะจัดหาเครื่องผลิตไฟฟ้าโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายซึ่งเป็นเครื่องที่ใช้พลังงานจากน้ำมันซึ่งมีมูลค่าถึง 1.6 พันล้านเยนและยังจะช่วยเมียนมาในการสร้างโรงไฟฟ้าที่ใช้พลังงานความร้อนจากถ่านหินซึ่งเมียนมามีอยู่เป็นจำนวนมากเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในเรื่องพลังงานให้กับเมียนมาโดยเฉพาะในเขตเศรษฐกิจพิเศษนี้ (Asano, 2015)

เมียนมายังต้องการพัฒนาสาธารณูปโภคในด้านของการคมนาคมซึ่งญี่ปุ่นเองก็เต็มใจที่จะให้ความช่วยเหลือแก่เมียนมา อย่างกรณีของความพยายามในการฟื้นฟูการก่อสร้างทางรถไฟสาย ย่างกุ้ง- มัณฑะเลย์ ซึ่ง JICA เป็นผู้ให้การสนับสนุนในโครงการนี้ ญี่ปุ่นยังเสนอแนวทางในการจะฟื้นฟูรถไฟสาย ไทย-เมียนมากับรัฐบาลของทั้งสองประเทศซึ่งอันนี้ถือเป็นเส้นทางสายสำคัญทางเศรษฐกิจ ถ้าญี่ปุ่นสามารถเข้ามามีอิทธิพลในเส้นทางนี้ได้จะทำให้ได้รับประโยชน์อย่างมหาศาล (New JICA funding for a railway project in Myanmar, 2020) รวมถึงการที่บริษัทมิตซูบิชิ และสายการบินเจแปนแอร์ไลน์ (Japan Airlines) ได้สัญญาในการเข้าไปปรับปรุงสนามบินนานาชาติมัณฑะเลย์โดยเป็นลงทุนเบื้องต้นประมาณ 6 พันล้านเยน เพื่อปรับปรุงสนามบินและสัญญาในการดำเนินการในสนามบินในอนาคตต่อไป

บทสรุป

ผลการศึกษาที่ได้นำเสนอข้างต้นจะเห็นว่าเมื่อเมียนมาเข้าสู่ยุคประชาธิปไตยใหม่ตั้งแต่ ค.ศ. 2011-2021 นั้น ญี่ปุ่นไม่เพียงแต่จะเข้าไปสร้างความสัมพันธ์กับเมียนมาในฐานะตลาดเศรษฐกิจที่มีอนาคต มีการปรับแนวทางมาใช้ค่านิยมหลักของเวทีระหว่างประเทศ ที่ทำให้ได้รับการยอมรับจากเวทีสากลมากขึ้น

ญี่ปุ่นยังมองเมียนมาเป็นประเทศในภูมิภาคเอเชียที่ยังมีความอุดมสมบูรณ์ในทรัพยากรธรรมชาติ มีแรงงานราคาถูก เช่นเดียวกับการที่มีภูมิรัฐศาสตร์ที่ได้เปรียบเป็นศูนย์กลางที่เชื่อมต่อไปยังหลายประเทศในภูมิภาค และยังเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างมหาสมุทรอินเดียกับแปซิฟิก ซึ่งญี่ปุ่นเองก็ได้พยายามที่จะสร้างสัมพันธ์กับเมียนมาตามแนวนโยบาย เส้นทางแห่งเสรีภาพและความมั่งคั่งของรัฐบาลญี่ปุ่น ในเรื่องนี้ยังมีความเกี่ยวเนื่องไปถึงประเด็นทางการเมืองระหว่างประเทศด้วยโดยรัฐบาลญี่ปุ่นมีความพยายามที่จะใช้ความสัมพันธ์ญี่ปุ่น-เมียนมาในการป้องกันจีนจากการจะแผ่ขยายอิทธิพลเข้าไปในมหาสมุทรอินเดียตามแนวนโยบายหนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง (Belt and Road Initiative) ที่มีทั้งการขยายเส้นทางเชื่อมต่อในการเดินทางขนส่งทั้งทางบกและทางน้ำ การที่ญี่ปุ่นสามารถทำให้เมียนมาหันเข้าหาแนวทาง ค่านิยมหลักในเวทีระหว่างประเทศได้นั้นก็เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้สร้างความเป็นพันธมิตรที่แน่นแฟ้นกับเมียนมามากขึ้นเรื่อย ๆ เป็นการโดดเด่นด้วยเงินจากความสัมพันธ์จีน-เมียนมา ที่แน่นแฟ้นอย่างมากตั้งแต่ในอดีต

ญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับเรื่องที่เมียนมาจะปรับเปลี่ยนเข้าสู่แนวทางค่านิยมหลักในเวทีระหว่างประเทศ โดยการสนับสนุนกระบวนการสร้างระบอบประชาธิปไตยให้เข้มแข็ง การพัฒนาและสร้างระบบกฎหมายให้ทันสมัย การปฏิรูปทางเศรษฐกิจและกระบวนการในการสร้างการปรองดองสมานฉันท์ของชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในเมียนมา โดยการช่วยเหลือจากภาครัฐ เอกชนและประชาสังคมของญี่ปุ่น รัฐบาลญี่ปุ่นยังพยายามที่จะให้เมียนมาเป็นฐานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่และตลาดระบายสินค้ากับภาคธุรกิจของญี่ปุ่นเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของญี่ปุ่นเองผ่านความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่ได้รับประโยชน์ซึ่งกันและกันทั้งสองประเทศ อย่างไรก็ตามก็อย่างที่เห็นจากข้อมูล

ข้างต้นจะพบว่าถึงแม้สิ่งเหล่านี้จะทำให้เมียนมามีอนาคตที่สดใสในการพัฒนาประเทศแต่ก็ยังมีสิ่งที่จะต้องสร้าง พัฒนาและปรับปรุงในเมียนมาหลายประการ ที่สำคัญ เช่น การสร้างและปรับปรุงระบบสาธารณสุขไปรษณีย์พื้นฐานในเมียนมาที่ยังต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรและเงินทุนมหาศาลในการดำเนินการในเรื่องนี้ และสิ่งสำคัญที่เมียนมาจะต้องรักษาไว้เพื่อทำให้การลงทุนของต่างชาติที่เข้ามามีความยั่งยืน คือ การรักษาเสถียรภาพทางการเมืองซึ่งเป็นหัวใจสำคัญต่อการมองเมียนมาของนักลงทุนต่างชาติ สำหรับรัฐบาลประชาธิปไตยของเมียนมามองการเข้ามาของญี่ปุ่นในเชิงบวกไม่ว่าจะเป็นความพยายามให้เมียนมาเข้าสู่แนวนโยบาย ค่านิยมหลักในเวทีระหว่างประเทศมากขึ้นเรื่อยๆ และนโยบาย แนวทางเสรีภาพและความมั่งคั่ง แต่ก็เป็นส่วนหนึ่งเพราะเมียนมาคาดหวังว่าเมื่อเข้าร่วมปรับแนวทางตามที่ญี่ปุ่นเสนอมา จะทำให้เมียนมาได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในด้านต่างๆ เพิ่มขึ้นมากตามไปด้วย ซึ่งเมียนมาเองก็เข้าใจว่าการเข้ามาของญี่ปุ่นก็จะเป็นการเชื่อมโยงต่อยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกของสหรัฐอเมริกาที่พยายามที่จะปรับสมดุลในเอเชียใหม่เนื่องจากอิทธิพลของจีนที่มีมากขึ้น ดังนั้นเมียนมาในการเข้ามาของนานาชาติในเมียนมาในยุครัฐบาลประชาธิปไตยนั้น อาจจะทำให้เมียนมาต้องใช้แนวนโยบายการรักษาความเป็นกลาง (Neutrality) ในการตอบสนองต่อกระแสที่เกิดขึ้นนี้เพื่อรักษาสมดุลกับประเทศที่เข้ามาในเมียนมาซึ่งก็คือเป็นนโยบายหลักของรัฐบาลประชาธิปไตยในเมียนมาตลอดสิบปีนี้ เนื่องจากชาติมหาอำนาจเหล่านี้ก็มีความสำคัญแตกต่างกันไปกับเมียนมา เวลาเท่านั้นคงเป็นเครื่องพิสูจน์ว่าการเข้าไปในเมียนมาของญี่ปุ่นจะส่งผลอย่างสำคัญในมิติต่างๆ มากน้อยเพียงใด

อย่างไรก็ดี จากการที่กองทัพเมียนมาซึ่งนำโดยพลเอกอาวุโส มิน ออง ลาย ทำการยึดอำนาจและประกาศภาวะฉุกเฉินในเมียนมาตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2021 ประกาศภาวะฉุกเฉินภายในประเทศ และมีการจัดตั้งสภการบริหารงานแห่งรัฐทำหน้าที่เหมือนเป็นรัฐบาลบริหารงาน รวมถึงมีการปราบปรามผู้ประท้วงการยึดอำนาจ ในครั้งนี้อย่างรุนแรงมีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตมากมายอย่างที่เห็นในภาพข่าว ทำให้ประชาคมโลก ประเทศตะวันตก มีการประณามการกระทำดังกล่าวของรัฐบาลทหารเมียนมา สำหรับญี่ปุ่นเองต้องยอมรับว่าภาพของการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งสำคัญในเมียนมาครั้งนี้ ชาติตะวันตกมองว่าญี่ปุ่นมีท่าทีที่เชิงช้าและหลาย ๆ ครั้งหนึ่งเฉยต่อเหตุการณ์ในครั้งนี้ อย่างที่เห็นเด่นชัดคือการที่เอกอัครราชทูตญี่ปุ่นประจำเมียนมาไม่อยู่เป็นหนึ่งในชาติที่ออกแถลงการณ์ร่วมของบรรดาเอกอัครราชทูตของชาติต่าง ๆ ที่เรียกร้องให้รัฐบาลทหารเมียนมาไม่ใช้ความรุนแรงในการปราบปรามผู้ไม่เห็นด้วยกับการยึดอำนาจซึ่งส่วนใหญ่เป็นประชาชนและนักศึกษา รวมถึงประณามการที่ทางรัฐบาลทหารมีการคุมขังผู้นำทางการเมือง โดยเฉพาะในส่วนของพรรค NLD แต่ได้ออกแถลงการณ์ประณามในลักษณะนี้ในภายหลังและหลังจากนั้น นายโยชิฮิเดะ นากายามา (Yasuhide Nakayama) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของญี่ปุ่นได้ออกมากล่าวโดยสรุปความว่า ญี่ปุ่นมีความระมัดระวังต่อสถานการณ์ในเมียนมา เนื่องจากถ้ามุ่งเน้นการที่รุนแรงเกินไปกับเมียนมาอาจจะทำให้เมียนมามีความสัมพันธ์ที่เห็นห่างกับชาติประชาธิปไตยทั้งหลาย โดยอาจจะเข้าไปมีสัมพันธ์มากขึ้นกับชาติที่ดูจะเข้าข้างสถานการณ์ในเมียนมาอย่างจีน (Strefford, 2021) จากข้อมูลทางสถิติ จีนถือเป็นชาติที่เข้ามาลงทุนเป็นอันดับต้น ๆ ในเมียนมาตั้งแต่ในอดีตรวมถึงความสัมพันธ์ทางการทูตและการเมือง

ระหว่างสองประเทศก็มีความยาวนานตั้งยุครัฐบาลทหารเมียนมาจนถึงยุคประชาธิปไตยใน ค.ศ. 2021

อย่างไรก็ดีจากยึดอำนาจของรัฐบาลทหารเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 2021 ทำให้สถานะของญี่ปุ่นอยู่ตรงกลางระหว่างฝ่ายหนึ่ง คือ ประชาคมโลก ที่ยึดถือค่านิยมหลักในเวทีระหว่างประเทศ ในเรื่องของประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพของประชาชน กับ อีกฝ่ายหนึ่ง คือ ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ให้ความสำคัญกับเสถียรภาพและการพัฒนา ในเมียนมาเป็นสำคัญ เนื่องจากสิ่งที่ญี่ปุ่นสนับสนุนเมียนมาตั้งแต่ในอดีตไม่ว่าการยกเลิกหนี้มูลค่ามหาศาล การให้เงินกู้กับเมียนมาในการพัฒนาประเทศ การช่วยเหลือเมียนมาในการพัฒนาในมิติต่างๆ มาโดยตลอด ทำให้มุมมองของญี่ปุ่นในสายตาของรัฐบาลทหารเมียนมายังเป็นไปในเชิงบวกอยู่ ซึ่งญี่ปุ่นควรใช้แนวทางทางการทูตเชื่อมโยงกับกรอบความสัมพันธ์ที่มีกับอาเซียน ซึ่งก็ได้มีการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมในการหารือแนวทางแก้ไขสถานการณ์ในเมียนมา เนื่องด้วยทั้งญี่ปุ่นและอาเซียนก็ถือเป็นพันธมิตรที่ดีของเมียนมาอย่างยาวนานและรัฐบาลทหารเมียนมาก็ยังรับฟังเสียงของทั้งสองฝ่ายนี้ ญี่ปุ่นยังต้องผสานแนวทางแบบเสรีนิยมประชาธิปไตยที่ตนเองยึดถือกับการพึ่งพา (โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ) กับเสถียรภาพและการพัฒนาของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อค่อยๆ แก้ปัญหาสถานการณ์ในเมียนมาให้คลี่คลายเป็น การรักษาสถิตอันยากยิ่งของรัฐบาลญี่ปุ่นที่มีต่อทุกๆ ฝ่าย ในหลายด้าน เพื่อค่านิยมหลักในเวทีระหว่างประเทศ อย่างสำคัญคือประชาธิปไตยที่ให้กลับมาในเมียนมาในอนาคต และเพื่อผลประโยชน์อันมหาศาลทั้งที่ญี่ปุ่นลงทุน และต้องการแสวงหาประโยชน์ในเมียนมา

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. (2021). *รัฐบาลเมียนมาให้ความสำคัญในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษภายในประเทศ*. ค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2564, จาก https://ditp.go.th/ditp_web61/article_sub_view.php?filename=contents_attach/733526/733526.pdf&title=733526&cate=565&d=0
- ชัยยงค์ สัจจิพานนท์. (2562). *ยุทธศาสตร์สหรัฐและทรศณะอาเซียนว่าด้วย 'อินโด-แปซิฟิก'*. ค้นเมื่อ 28 กุมภาพันธ์ 2564, จาก https://www.matichon.co.th/article/news_1567495
- ไชยวัฒน์ คำชู. (2549). *นโยบายต่างประเทศญี่ปุ่น: ความเปลี่ยนแปลงและความต่อเนื่อง*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Christopher, G. and Jones, C. (2009). *Modern Japan: ญี่ปุ่นสมัยใหม่* (พลอยแสง เอกญาติ, ผู้แปล). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ Openworld (2011).
- ประกัสสร เทพชาติ. (2553). *พม่า การเลือกตั้งและองชาน ซู จี*. ค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2564, จาก <http://www.drprapat.com/พม่า-การเลือกตั้งและ-อง/>
- Abe pledges more aid to Myanmar. (2013). *The Japan Times*. ค้นเมื่อ 7 มีนาคม 2564, จาก <https://www.japantimes.co.jp/news/2013/05/27/national/politics-diplomacy/abe-pledges-more-aid-to-myanmar/>

- .ANA's investment in Asian Wings Airways could make it Myanmar's largest international airline. (2013). ค้นเมื่อ 17 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://centreforaviation.com/analysis/reports/anas-investment-in-asian-wings-airways-could-make-it-myanmars-largest-international-airline-125404>
- Asano, H. (2015). *Choosing the Japanese Way: Thilawa Special Economic Zone in Myanmar*. ค้นเมื่อ 23 เมษายน 2564, จาก https://fsi-live.s3.us-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/thilawa_sez.pdf
- on Democracy, Development and the Rule of Law*. part of Stanford University's Freeman Spogli Institute for International Studies. ค้นเมื่อ 10 เมษายน 2564, จาก https://fsi-live.s3.us-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/thilawa_sez.pdf
- Aso, T. (2007). *On the Arc of Freedom and Prosperity*. An Address by H.E. Mr. Taro Aso, Minister for Foreign Affairs on the Occasion of the 20th Anniversary of the Founding of the Japan Forum on International Relations, Inc. ค้นเมื่อ 27 เมษายน 2564, จาก <https://www.mofa.go.jp/policy/pillar/address0703.html>
- Chenyang, L. (2016). *Myanmar: Reintegrating into the International Community*, Singapore: World Scientific Publishing Co. Pte. Ltd.

- Chern, K.W. (2017). *Why Myanmar is important to Japan*. ค้นเมื่อ 23 เมษายน 2564, จาก <https://www.mmtimes.com/news/why-myanmar-important-japan.html>
- Department of Investment and Company Administration, Myanmar. (2020). *Foreign Investment by Country in December 2020*. ค้นเมื่อ 25 เมษายน 2564, จาก https://www.dica.gov.mm/sites/default/files/document-files/yearly_country_14.pdf
- Hosoya, Y. (2011). The Rise and Fall of Japan's Grand Strategy: The "Arc of Freedom and Prosperity" and the Future Asian Order, *Asia- Pacific Review*, 18(1), 13-24.
- Hughes, C. W. (2015). *Japan's Foreign and Security Policy under The Abe Doctrine: New Dynamism or New Dead End?*, New York: Palgrave Macmillan.
- Iglesias, J. E. (2020). *Japan's Values-based Diplomacy & The Free and Open Indo-Pacific vision*, Dissertation, The University of Basque Country, Biscay, Spain. ค้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2564, จาก https://addi.ehu.es/bitstream/handle/10810/48507/TFG_Elizagaray.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Jha, L. (2011). *Japan Foreign Minister to Visit Burma*. ค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2564, จาก https://www2.irrawaddy.com/article.php?art_id=22683

- Japan International Cooperation Agency (JICA). (2013). *Thailand – Japan Cooperation*. ค้นเมื่อ 24 เมษายน 2564, จาก <https://www.jica.go.jp/thailand/english/office/others/c8h0vm000092pu05-att/interview.pdf>
- Lwin, N. (2020). *Japan Reveals Full Commitment to Myanmar's Dawei SEZ, The Irrawady*. ค้นเมื่อ 22 เมษายน 2564, จาก <https://www.irrawaddy.com/news/burma/japan-reveals-full-commitment-myanmars-dawei-sez.html>
- Miguel, E. (2013). *Japan and Southeast Asia: From The Fukuda Doctrine to Abe's Five Principles*, Universidad Complutense de Madrid discussion paper, No. 32, pp. 99-116,. ค้นเมื่อ 18 เมษายน 2564, จาก <https://www.redalyc.org/pdf/767/76727454005.pdf>
- Ministry of Economy, Trade and Industry – METI. (2015). *METI has formulated the Myanmar Industrial Development Vision*. ค้นเมื่อ 4 พฤษภาคม 2564, จาก https://www.meti.go.jp/english/press/2015/0703_06.html
- Miyashita, A. and Sato, Y. (2001). *Japanese Foreign Policy in Asia and the Pacific: Domestic Interests, American Pressure, and Regional Integration*. New York: Palgrave.
- Mizzima. (2019). *Japan tops list of foreign investors in Myanmar SEZs*. ค้นเมื่อ 22 มิถุนายน 2564, จาก

<https://www.bangkokpost.com/business/1769224/japan-tops-list-of-foreign-investors-in-myanmar-sezs>

New JICA funding for a railway project in Myanmar. (2020). ค้นเมื่อ 5 กรกฎาคม 2564, จาก <https://www.railwaypro.com/wp/new-jica-funding-for-a-railway-project-in-myanmar/>

Nippon Foundation. (2021). *The Mission* ค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2564, จาก <https://www.nippon-foundation.or.jp/en/who/mission>

Secretary General of Council of Europe. (2018). *State of Democracy, Human Rights and the Rule of Law: Role of Institution, Threats to Institutions.* ค้นเมื่อ 16 เมษายน 2564, จาก <https://rm.coe.int/state-of-democracy-human-rights-and-the-rule-of-law-role-of-institutio/168086c0c5>

Strefford P. (2021). *Japan's response to the coup in Myanmar.* ค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2564, จาก <https://www.eastasiaforum.org/2021/04/17/japans-response-to-the-coup-in-myanmar/>

Thant, A. A. (2021). *Effectiveness of Japanese Official Development Assistance (ODA) into Myanmar*, Master Dissertation, Ritsumeikan Asia Pacific University, Oita, Japan. ค้นเมื่อ 19 พฤษภาคม 2564, จาก <file:///C:/Users/Ru/Downloads/51119005.pdf>

- Tanaka, S., Spohr, C., and D'Amico S., 2015, *Myanmar Human Capital Development, Employment, and Labor Market*, ADB Economics Working Paper Series, No. 469, ค้นเมื่อ 9 เมษายน 2564, จาก <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/177643/ewp-469.pdf>
- The Irrawady. (2020), *Myanmar's 2020 General Election Results in Numbers*, ค้นเมื่อ 2 กรกฎาคม 2654, จาก <https://www.irrawaddy.com/elections/myanmars-2020-general-election-results-numbers.html>
- ZacharyKeck. (2013), *Japanese PM Shinzo Abe to Visit Burma, Discuss Economic Development*, The Diplomat, ค้นเมื่อ 24 เมษายน 2564, จาก <https://thediplomat.com/2013/05/japanese-pm-shinzo-abe-to-visit-burma-discuss-economic-development/>